

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

Dyddiad y cyfarfod:	19 Gorffennaf 2022
Aelod Cabinet:	Y Cyngorydd Dilwyn Morgan, Aelod Cabinet dros Oedolion, Iechyd a Llesiant
Swyddog Cyswllt:	Morwena Edwards, Cyfarwyddwr Corfforaethol
Cyfeiriad e-bost:	awenmorwenaedwards@gwynedd.llyw.cymru
Teitl yr Eitem:	Achos Dros Newid: Darparu Lleoliadau Nyrsio fel rhan o bartneriaeth sector gyhoeddus

1 BETH YW'R PENDERFYNIAD A GEISIR?

- 1.1 Gofynnir i'r aelodau gymeradwyo'r achos dros newid a gofyn i'r Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant gyflwyno Achos Busnes Amlinellol Strategol erbyn hydref 2022 ar greu datblygiad partneriaeth sector gyhoeddus ar safle(oedd) yng Ngwynedd, mewn partneriaeth gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr.

2 CYFLWYNIAD

2.1 Cefndir

- 2.1.1 Bydd aelodau'n ymwybodol bod Cyngor Gwynedd eisoes yn ddarparwr gofal preswyl ar gyfer ein trigolion. Rydym wedi gweld ei fod yn rhan bwysig o'n cyfrifoldeb fel Cyngor tuag at ein trigolion mwyaf bregus. O ran y ddarpariaeth breswyl i bobl hŷn, ar hyn o bryd mae'r Cyngor yn darparu 50% o'r ddarpariaeth gyfan, gyda'r sector annibynnol yn darparu'r gweddill.
- 2.1.2 Serch hynny, fel bydd aelodau'n ymwybodol, mae'r holl ddarpariaeth cartrefi nyrsio ar gyfer ein trigolion yn cael ei ddarparu'n llwyr gan y sector annibynnol. Y prif reswm am hyn yw nad yw wedi bod yn gyfreithiol bosib i Awdurdodau Lleol fynd ati i ddarparu gofal nyrsio. Rydym felly'n llwyr ddibynol ar y farchnad allanol er mwyn darparu'r gofal nyrsio angenrheidiol hwn i'r boblogaeth. O ganlyniad, os yw nifer y lleoliadau sydd ar gael yn llai na'r hyn sydd ei angen ar unrhyw bwynt mewn amser, ni fyddai'n bosib i'r Cyngor ymateb gyda'i ddarpariaeth uniongyrchol ei hun. Gallai hyn greu oedi i unigolion cyn iddynt allu derbyn y gofal maent wedi cael asesiad ar ei gyfer; neu, gallai olygu bod unigolion yn derbyn lleoliad amgen a/neu pellach o'u cymuned na'r hyn y byddent wedi dymuno ei gael.
- 2.1.3 Fel Cyngor, rydym yn gweld bod nifer o fuddion o fod yn ddarparwr lleoliadau gofal preswyl, yn hytrach na chomisiynu'r sector annibynnol i ddarparu lleoliadau i gyd. Gan ein bod yn ddarparwr,

mae modd i ni fel Cyngor ymateb yn addas ac yn amserol i unrhyw newid yn y galw am wasanaethau.

2.1.4 Yn gyffredinol, tan yn ddiweddar, mae polisïau Llywodraeth Cymru, ynghyd â disgwyliadau arolygwyr (Arolygiaeth Gofal Cymru), wedi annog Awdurdodau Lleol i allanoli eu darpariaethau gofal i'r sector annibynnol. Y prif reswm am hyn yw oherwydd bod darparwyr annibynnol a phreifat yn gallu darparu'r gofal am gost llai nag unrhyw ddarpariaeth fewnol fel arfer, a'r farn oedd yn amlwg bod hyn yn fwy effeithiol ac effeithlon i'r pwrs cyhoeddus. Tybiwn mai'r prif reswm dros y gwahaniaeth yn y gost rhwng y ddarpariaeth fewnol a'r ddarpariaeth allanol fel arfer yw costau staffio uwch mewn darpariaeth fewnol ac, yn benodol, costau uwch pensiwn Llywodraeth Leol.

2.2 **Y sefyllfa bresennol**

2.2.1 Mae barn y Llywodraeth o ran yr angen i allanoli darpariaethau yn genedlaethol wedi newid yn sylweddol yn ddiweddar. Bydd aelodau'n gyfarwydd â'r [Papur Gwyn ar Ailgydbwysio Gofal a Chymorth](#) sydd yn nodi y budd o gael marchnad gofal mwy cytbwys, gan annog Awdurdodau Lleol i fod yn ystyried mewnloli'r ddarpariaeth er mwyn cael gwell sefydlogrwydd a rheolaeth dros wasanaethau hanfodol. Mae'n debyg bod y newid cyfeiriad hwn gan y Llywodraeth yn cadarnhau ein bod wedi bod yn ddoeth i beidio ag allanoli ein gwasanaethau gofal preswyl a gofal cartref dros y blynyddoedd. Gyda'r meysydd yma felly, rydym fel Cyngor yn eithaf agos ati gyda chydbwysedd y farchnad a argymhellir yn y Papur Gwyn uchod. Ond beth am y maes gofal nyrsio?

2.2.2 Yn ddamcaniaethol, dylai'r Bwrdd Iechyd a'r Awdurdodau Lleol perthnasol gydweithio'n strategol er mwyn osgoi'r sefyllfa lle nad oes digon o ddarpariaeth gofal nyrsio ar gael yn lleol. Hynny yw, cydweithio er mwyn creu'r amodau cywir i ddarparwyr preifat neu i ddarparwyr y trydydd sector fod yn barod ac yn awyddus i agor darpariaeth nyrsio yn ein cymunedau. Mewn ardaloedd poblog, lle mae'r model gofal yn un mwy cost effeithiol i'w ddarparu, mae'n debyg y gallai'r farchnad ymateb yn weddol dda heb fawr o ymyrraeth ac anogaeth gan gomisiynwyr, gan fod y model busnes yn fwy ffafriol. Mae'n fater gwahanol mewn ardaloedd mwy gwledig eu natur.

2.2.3 Fel sydd wedi'i dystiolaethu yng ngwaith yr Aseiad Anghenion Poblogaeth, a chanlyniad tebygol gwaith Adroddiad Sefydlogrwydd y Farchnad, ynghyd â'n profiad dydd i ddydd, erbyn hyn mae gennym brinder cynyddol o welyau nyrsio ar gyfer anghenion ein poblogaeth. Ymddengys y data mwyaf diweddar fod nifer cynyddol o'n trigolion mewn lleoliadau nyrsio y tu allan i Wynedd, a bydd nifer o'r rhain oherwydd bod prinder gwelyau yn eu cymuned. Mae'n dristwch i ni fel Cyngor na allwn sicrhau'r gofal nyrsio hwn yn agosach at gartrefi unigolion, a gwneud hynny'n amserol.

2.2.4 Yn wahanol i'r maes preswyl, mae'r ffaith nad ydym yn ddarparwyr gofal nyrsio yn ei gwneud yn amhosib i ni gamu i mewn yn rhwydd er mwyn ymateb i'r diffyg hwn. Rydym yn gorfod dibynnu'n llwyr ar y farchnad allanol i benderfynu ei fod yn gwneud synnwyr busnes iddynt gamu i mewn. Yn anffodus, y sefyllfa bresennol yw bod gennym ddiffyg darpariaeth nyrsio, gyda'r cwmnïau mwyaf sydd gennym yn mynnu ffioedd uwch na'r ffioedd safonol sydd yn cael eu gosod gan y Cyngor ar gyfer lleoliadau nyrsio.

2.3 **Yr angen am newid**

2.3.1 Gwelwn felly, y tu hwnt i'r newid mewn polisi a chyfeiriad cenedlaethol, bod y sefyllfa bresennol yn codi cwestiwn sylfaenol i ni fel Cyngor. Rydym yn deall ac yn derbyn y buddion o fod yn ddarparwr mewnlol ar gyfer y maes preswyl a gofal cartref. A yw'r buddion hyn yn bodoli ar gyfer

y maes nyrsio ac a ddylem felly geisio camu i mewn i'r farchnad ar gyfer darparu gofal nyrsio fel Cyngor?

2.3.2 Bwriad yr adroddiad hwn yw:

- ceisio gosod amlinelliad o'r achos dros newid,
- ceisio gosod allan y risgiau a rhwystrau ynghlwm a'r newid arfaethedig,
- ceisio barn aelodau'r Cabinet ar y newid,
- ac i gael cytundeb i ddod ag achos busnes amlinellol strategol i'r Cabinet yn yr hydref.

3 RHESYMEG A CHYFIAWNHAD DROS ARGYMELL Y PENDERFYNIAD – YR ACHOS DROS NEWID

3.1 Mae'n debyg y gallwn ddod i gasgliad ar y rhesymeg a'r cyfiawnhad dros argymell y penderfyniad drwy ystyried y prif fuddiannau canlynol:

- a. Model Gofal Arloesol sydd yn cwrdd ag anghenion trigolion i'r dyfodol
- b. Sefydlogi'r Farchnad Nyrsio
- c. Osgoi risgiau ariannol

3.2 Model Gofal Arloesol sydd yn cwrdd ag Anghenion y Dyfodol

3.2.1 Fel Cyngor rydym yn falch ein bod yn ceisio'r modelau gorau ar gyfer darparu gwasanaethau i'n trigolion yn barhaus.

O ystyried y sefyllfa bresennol, a'r problemau ynghlwm ag:

- oediadau yn gadael ysbyty,
- gorfod defnyddio lleoliadau ymhell o gymuned unigolion,
- a'r angen i adael cartref gofal penodol er mwyn derbyn gofal nyrsio,

gwelwn yn sicr bod gennym le i ganfod modelau gofal gwell na'r hyn sydd gennym ar hyn o bryd.

3.2.2 Mae natur wledig Gwynedd hefyd yn ein gorfodi i ystyried modelau gofal sy'n ein galluogi ni i fod yn hyblyg ac yn ymatebol. Nid ydym am i bobl deithio'n bell at ddarpariaethau sy'n bell o'u cartref, ond yn hytrach rydym eisiau iddynt allu aros yn eu cynefin a derbyn gwasanaeth addas yno, neu mor agos â phosib. Er mwyn gwneud hyn, mae sicrhau bod gennym ddarpariaethau a modelau gofal arloesol sydd yn gallu ymateb i anghenion y dyfodol yn hyblyg ac amserol yn hanfodol i ni.

3.2.3 O ganlyniad, byddai gallu darparu'r holl ystod o wasanaethau gofal mor lleol ag y bo modd yn gam sylweddol ymlaen ar gyfer sicrhau'r gwasanaethau gorau i'n trigolion i'r dyfodol. Byddai gwneud hyn mewn ffordd integredig gyda'r Bwrdd Iechyd yn arloesol tu hwnt, ac yn ein rhoi ni ar flaen y gad o ran y newid hwn yn genedlaethol. Fel Cyngor rydym yn falch iawn o'r ffordd yr ydym yn gwthio'r ffiniau o ran darparu gwasanaethau o safon.

3.2.4 Ein gweledigaeth felly yw ein bod yn datblygu darpariaethau sydd mor lleol â phosib ac yn gallu darparu'r holl ystod o wasanaethau mae unigolion ei angen. Rydym yn gweld y symud i fod yn ddarparwr gofal nyrsio yn rhan hanfodol o'r weledigaeth hon, fel y gallwn wirioneddol berchnogi a deall pob rhan o siwrne'r bobl hyn wrth iddynt fod angen cefnogaeth.

3.2.5 Rydym hefyd yn awyddus i ddefnyddio'r cyfle hwn i fod yn ddarparwr gofal nyrsio er mwyn datblygu ein gweithlu ar draws y sector gyhoeddus, gan alluogi staff nyrsio a staff clinigol arall i gael y cyfle i weithio mewn darpariaeth o'r fath fel rhan o'u hyfforddiant a gyrfa.

3.3 Sefydlogi'r Farchnad

3.3.1 Drwy adael i'r ddarpariaeth hynod bwysig hwn gael ei ddarparu gan y sector annibynnol yn llwyr, mae risg i'r Cyngor ac i'r Bwrdd lechyd petai y farchnad yn methu. Mae risg amlwg, fel sydd wedi'i amlygu eisoes, nad oes digon o ddarparwyr yn y farchnad sydd â diddordeb masnachu yng Ngwynedd. Mae risg hefyd y bydd y darparwyr yn gwrthod mynediadau i'r unigolion hyn, o leiaf yn y tymor byr, neu'n codi taliad ychwanegol (*top up*) ar deuluoedd.

3.3.2 Wrth ystyried y maes iechyd a gofal yn ei gyfanrwydd rydym yn aml yn cyfeirio ato fel "un system". Ar hyn o bryd, rydym yn llwyr ddibynnol ar y farchnad agored a'r sector annibynnol am ran allweddol o'r "system" hon. Os ydym am sicrhau gofal di-dor ac effeithiol i'n trigolion, rhaid i ni, ac i'r Bwrdd lechyd, ystyried yn ofalus doethineb gadael un rhan o'r system i fod yn llwyr ddibynnol ar drydydd parti. Mae'r holl ddadleuon dros fod yn rhan o'r ddarpariaeth gofal nyrsio yn debyg iawn i'r dadleuon rydym wedi'u derbyn gyda gofal cartref a gofal preswyl ers blynnyddoedd. Drwy fod yn ddarparwr mewnol gallwn geisio ychwanegu mwy o sefydlogrwydd i'r farchnad, gan hefyd fod yn hyblyg iawn mewn argyfyngau neu pan mae angen newid gofynion yn sydyn.

3.3.3 Yn ogystal, mae dadl gref dros fod yn ddarparwr mewnol gan bod hyn yn golygu ein bod yn deall materion darparwyr yn well. Rydym yn gallu bod yn bwynt cyfeirio hefyd o ran ymarfer a chynnig cefnogaeth lle bo angen i ddarparwyr, yn enwedig i'r darparwyr llai a'r rhai newydd i'r sector. Rydym hefyd mewn sefyllfa dda iawn i fod yn deall costau darparu gofal. Byddai cymharu'r ddwy gost yn ffordd dda iawn o weld a oes costau rhy isel neu rhy uchel yn y farchnad.

3.3.4 Wrth gwrs, mewn partneriaeth o'r fath, y ddadl yn y pen draw yw bod modd i'r Cyngor geisio diwallu anghenion cartrefi nyrsio ein trigolion yn well drwy fod yn rhan o'r farchnad. Heb fod yn rhan o gwbl o'r farchnad, mae gallu'r Cyngor neu'r Bwrdd lechyd i ymateb i fethiant yn y farchnad yn fychan iawn ac yn risg sylweddol i'r ddau gorff.

3.4 Osgoi Risgiau Ariannol

3.4.1 Un ystyriaeth fawr yw p'un a oes budd ariannol i ni fod yn camu i mewn i ddarparu gofal nyrsio, neu p'un a fyddai'r cam hwn yn costio yn fwy i ni fel Cyngor ac i'r Bwrdd lechyd.

3.4.2 Mae'n deg nodi bod y gost o ddarparu ein gofal preswyl ein hunain, o'i gymharu â phrynu'r ddarpariaeth gan y sector annibynnol, yn ddrytach; fodd bynnag, mae'r gwahaniaeth wedi lleihau dros y blynnyddoedd diwethaf. Yn amlwg, fel sydd wedi'i nodi uchod, mae rhesymau eraill dros ein penderfyniad ni fel Cyngor i barhau i fod yn ddarparwr o fewn y maes.

3.4.3 Ar gyfer y maes preswyl a phreswyl EMI, mae'r gwahaniaeth yn y gost rhwng darparu ein hunain a'r ddarpariaeth allanol yn lleihau, fodd bynnag mae buddion eraill i ni fel Cyngor o fod yn rhan o'r ddarpariaeth.

3.4.4 O ran y maes nyrsio, mae'r gymhariaeth yn un anoddach i'w hamcanyfrif, gan nad ydym yn ddarparwr ar hyn o bryd.

- 3.4.5 Rydym yn amcangyfrif y byddai modd i ni fel Cyngor ddarparu lleoliad nyrsio am gost cymharol i'r ffi yr ydym yn ei osod i'r sector annibynnol eleni. Felly, byddai'r opsiwn o ddarparu'n fewnol yn cymharu'n debyg i ni fel Cyngor o'i gymharu â'r gost o brynu'r un nifer o leoliadau o'r sector annibynnol.
- 3.4.6 Mae'r rhagdybiaeth uchod yn seiliedig ar ddatblygiad o faint penodol, ac mae'n debyg y byddai datblygiadau llai yn llai cost effeithiol. Er hyn, rydym yn awyddus i edrych ar y posibilrwydd, mewn partneriaeth gyda'r Bwrdd Iechyd, i fod yn ceisio darparu gofal nyrsio yn ein cartrefi gofal preswyl mewnol.

4 YSTYRIAETHAU A RISGIAU YNGHLWM Â'R ACHOS DROS NEWID

- 4.1 Byddai cytuno i'r newid hwn yn golygu bod angen i'r Cyngor fod yn gwbl argyhoeddedig bod yr achos dros newid yn cynnig budd i'n trigolion, o ran gwella gwasanaethau, ond hefyd bod unrhyw risg ac ystyriaeth o sylwedd wedi eu lliniaru neu eu diddymu.
- 4.2 Cyn bwrw ymlaen i ddarparu gofal nyrsio yn fewnol mewn partneriaeth â'r Bwrdd Iechyd, byddai angen i'r Cabinet fodloni ei hun bod y risgiau a'r ystyriaethau canlynol wedi derbyn sylw digonol:
- a) ei fod yn gyfreithiol bosib i ni ddarparu gofal nyrsio
  - b) bod modd staffio'r ddarpariaeth o ran gweithlu a goruchwyllo'r staff nyrsio yn briodol
  - c) bod lleoliadau a safleoedd ar gyfer datblygu ar gael i ni
  - ch) bod arian cyfalaf ar gael i ddatblygu'r safleoedd hyn
  - d) bod diddordeb mawr a chefnogaeth mewn egwyddor i'r newid gan y Llywodraeth
  - dd) Mae Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) yn gefnogol ar yr amod ein bod yn cadw o fewn deddfwriaeth

4.3 Ystyriaethau Cyfreithiol

- 4.3.2 Mae'r cwestiwn p'un a allai'r Cyngor ddarparu gofal nyrsio yn un creiddiol cyn ystyried unrhyw beth arall. Felly, cyn edrych ar unrhyw beth arall o ran yr achos dros newid, rhaid bod yn glir ar p'un a oes modd i ni ddarparu gofal nyrsio, neu p'un a oes modd newid y ddeddfwriaeth rhyw gymaint er mwyn ei ganiatáu.
- 4.3.2 Yn dilyn cais gan Brif Weithredwyr Cyngor Gwynedd a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, bu i ni gomisiynu cwmni cyfreithiol Hugh James i ateb y cwestiwn 'A all Cyngor Gwynedd ddarparu "gofal nyrsio llawn" ei hun?'
- 4.3.3 Wedi derbyn y cyngor cyfreithiol, rydym wedi derbyn cadarnhad bod y Cyngor yn gallu darparu gofal nyrsio gyda chaniatâd y Bwrdd Iechyd neu drwy weithio mewn partneriaeth gyda'r Bwrdd Iechyd. Felly ystyrir fod modd dan ddarpariaethau Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2015 sefydlu trefn gydweithredol rhwng y Cyngor a'r Bwrdd Iechyd fydd yn arwain at greu darpariaeth sydd yn cynnwys gofal nyrsio. Bydd angen datblygu trefniadau cydweithio addas a chadarn i gefnogi trefniadau o'r fath. Bydd y gwaith mwy manwl hwn yn rhan o ddatblygu'r Achos Busnes.

4.4 Gweithlu Digonol

- 4.4.1 Rhan allweddol o unrhyw ddarpariaeth yw sicrhau bod gennym weithlu addas a chymwysiedig o fewn y gwasanaethau hyn. Fel sydd eisoes wedi'i nodi, rydym yn falch iawn o'r rhan yr ydym wedi'i chwarae fel darparwr mewnol wrth sicrhau cyflogaeth dda a theg i nifer fawr o staff.

- 4.4.2 Fel Cyngor, rydym yn ystyried ein hunain i fod yn gyflogwr da, ac un o'n hamcanion ni yw sicrhau swyddi da o fewn y sir. Golyga hynny bod cynnig swyddi a thelerau da i bobl yn y maes gofal yn fater cadarnhaol ar lefel strategol o ran creu swyddi o ansawdd yn y sir, yn ogystal â chwrdd â gofynion maes gwaith cymdeithasol.
- 4.4.3 Gallai camu i mewn i ddarparu gofal nyrsio fod yn her i'r Cyngor o ran ceisio recriwtio a staffio'r fath ddarpariaeth. Mae prinder nyrsys yn amlwg mewn datganiadau yn y wasg, ac yn sicr mae cyfnod anodd y pandemig wedi ychwanegu her arall. Yn sicr byddai angen cynllunio'n fanwl ar gyfer y fath fenter, ond gwelwn bod cyfle yma i gydweithio gyda'r Bwrdd Iechyd er mwyn sicrhau bod gennym staff nyrsio ar gael i weithio yn y cartrefi nyrsio. Mae bwriad edrych ar gyfleon secondio i nyrsys, ac yn wir trefn fyddai'n golygu bod staff nyrsio o fewn y Bwrdd Iechyd yn cwblhau cyfnod penodol yn y cartref fel rhan o'u swyddi. Mae modd i ni hefyd edrych ar gynlluniau "grow your own", cynlluniau bwrsari a noddi, yn ogystal â chynlluniau posib sy'n ceisio denu unigolion i ddychwelyd i Wynedd.
- 4.4.4 Mae'n debyg mai'r senario fyddai bod y gweithlu nyrsio yn cael eu secondio i gyflogaeth y Cyngor, ond gan barhau i gael eu goruchwyllo gan staff clinigol y Bwrdd Iechyd. Byddai hyn yn caniatáu i lywodraethiant unrhyw faterion clinigol gael y trosolwg priodol gan uwch reolwyr clinigol y Bwrdd Iechyd drwy eu trefniadau archwilio hwy.
- 4.4.5 Mae'r Bwrdd Iechyd yn y broses o drafod opsiynau gyda'r prifysgolion lleol sy'n darparu cyrsiau nyrsio, a'r bwriad yw y byddwn yn gallu sicrhau bod y darpariaethau gofal nyrsio partneriaethol hyn yn rhan o gynlluniau gweithlu'r Bwrdd Iechyd.
- 4.4.6 Mae problemau recriwtio yn y maes gofal ehangach hefyd yn fater o bryder i'r Cyngor a bydd yr aelodau Cabinet eisoes yn ymwybodol o'r gwaith sydd yn mynd rhagddo i geisio ymateb i'r heriau hyn. Mae ceisio recriwtio staff nyrsio yn heriol iawn i'r rhan fwyaf o ddarparwyr gofal yng Ngwynedd. Drwy fod yn ddarparwr, mewn partneriaeth gyda'r Bwrdd Iechyd, gallwn geisio gwella argaeledd staff nyrsio o fewn cartrefi gofal, gan ymchwilio i'r modd y gallai'r Bwrdd Iechyd ddefnyddio staff nyrsio i weithio o fewn darpariaeth fewnol o'r fath fel rhan o gyfnod anwytho neu gyfnod hyfforddi, a hefyd fel rhan o gylchdro i staff nyrsio'r Bwrdd Iechyd. Efallai y gallwn edrych ar unrhyw ddarpariaeth o'r fath fel safle o ragoriaeth yn y maes hyfforddi a gofal i bobl hyn, yn ogystal â bod yn lleoliad ar gyfer staff meddygol iechyd ar gyfer gwneud gwaith ymchwil ac ati.
- 4.4.7 Rydym wrth gwrs yn ceisio sicrhau darpariaethau iaith Gymraeg drwy unrhyw ddarparwr yn y maes gofal er mwyn cwrdd â gofynion Fframwaith Mwy Na Geiriau Llywodraeth Cymru, ond wrth gwrs yn bwysicach na hyn, oherwydd ein bod yn deall pwysigrwydd hyn i'n trigolion. Fodd bynnag mae'n deg dweud bod rhai darparwyr allanol wedi gweld cyflawni hyn yn broblemus gan iddynt orfod dibynnu ar staff o asiantaethau allanol. Fodd bynnag, gall darpariaeth fewnol y Cyngor sicrhau gwasanaethau dwyieithog yn fwy cyson a dibynadwy.

4.5 Safleoedd Addas/Cyfleon i Ddatblygu

- 4.5.1 Fel bydd aelodau'n ymwybodol, caeodd Cartref Gofal Penrhos yn 2020, ac mae'r safle wedi trosglwyddo i Gymdeithas Dai Clwyd Alyn.
- 4.5.1 Mae asesiad anghenion poblogaeth ac asesiad comisiynu'r Adran Oedolion a'r Bwrdd Iechyd yn nodi bod angen mwy o ddarpariaeth gofal nyrsio yn ardal Pen Llŷn a bod prinder o welyau nyrsio ar hyn o bryd. Adlewyrchir hyn wrth edrych ar y sefyllfa bresennol o ran nifer y bobl o'r ardal sydd wedi'u lleoli mewn cartrefi sydd y tu hwnt i'r ardal leol, yn ogystal â nifer yr unigolion sydd angen cartref nyrsio sy'n parhau mewn lleoliad arall, megis ysbyty neu gartref preswyl.

4.5.2 Yn ogystal â datblygu o'r newydd ar safle penodol, megis safle Penrhos, gall yr achos dros newid hefyd gynnwys ychwanegu at gartrefi mewnol y Cyngor, neu wrth gwrs newid cofrestrriad y gwelyau presennol i rai nyrsio. Gallai hyn fod yn opsiwn o ran sicrhau dyfodol y cartrefi presennol wrth i'r angen am welyau preswyl pur leihau, ond hefyd er mwyn ymateb i'r angen am welyau nyrsio mewn ardaloedd gwledig lle na fyddai'n addas na chost effeithiol bob tro i adeiladu o'r newydd.

4.6 Arian Cyfalaf ar gael i'r Cyngor ar gyfer y Datblygiad

4.6.1 Ar gyfer y blynyddoedd sydd i ddod, mae Llywodraeth Cymru wedi clustnodi Grantiau Cyfalaf er mwyn hybu integreiddio lechyd a Gofal Cymdeithasol, ac i gefnogi gwaith ar ail-fodelu'r sector gofal. Bydd y Gronfa Gyfalaf ar gyfer Integreiddio ac Ailgydbwyso lechyd a Gofal Cymdeithasol yn rhoi cyfle i ni wneud cais am arian er mwyn ariannu elfen o'r datblygiad. Mae trafodaethau eisoes wedi dechrau gyda Llywodraeth Cymru ynglyn â chael mynediad at yr arian yn amserol.

4.6.2 Pe byddai datblygiad nyrsio'n cael ei ddatblygu ar safle Penrhos, gydag oddeutu 60 gwely ynddo, byddai'n costio oddeutu £9 i £10 miliwn. Byddai angen ymgymryd â gwaith costio manwl, ond y bwriad fyddai ceisio sicrhau arian grant cyfalaf yn y lle cyntaf, gan edrych i fenthyg yr arian sydd yn weddill. Felly, byddai angen i'r achos busnes gynnwys taliadau benthyca fel rhan o'r asesiad ariannol.

4.6.3 Bydd angen ystyried unrhyw oblygiadau refeniw fydd yn deillio o'r datblygiad. Bydd hyn yn rhan o'r achos busnes wrth symud ymlaen.

4.7 Cefnogaeth Llywodraeth Cymru ac Arolygiaeth Gofal Cymru

4.7.1 Fel sydd wedi'i nodi eisoes, mae barn a chyfeiriad y Llywodraeth wedi newid o ran darpariaethau sydd yn cael eu darparu gan Awdurdodau Lleol. Mae Papur Gwyn y Llywodraeth ar Ailgydbwyso Gofal a Chymorth yn nodi y dylem fod yn annog modelau arloesol a gweithio mewn partneriaeth i roi darpariaethau fel hyn yn eu lle. Rydym wedi defnyddio arian y Gronfa Gofal Integredig ar gyfer trefniadau prosiect Safle Penrhos sydd yn dangos eu cefnogaeth ac mae Llywodraeth Cymru yn ymwybodol o'r weledigaeth ac yn gefnogol o'r cysyniad. Mae'r grantiau cyfalaf sydd yn cael eu cynnig yn cefnogi'r weledigaeth yma.

4.7.2 Hyd yma, nid oes cais ffurfiol wedi'i gyflwyno i AGC i roi barn ffurfiol ar y manylion i ddarparu cartrefi nyrsio mewn partneriaeth â'r Bwrdd lechyd, ond mae'r weledigaeth wedi ei hamlinellu i'r archwiliwr cyswllt, a'r prif fater y mae AGC yn ei ystyried yw cyfreithlondeb unrhyw ddarpariaeth a newid, yn ogystal â'i hyfywra ariannol.

4.8 Cefnogaeth y Bwrdd lechyd

4.8.1 Fel sydd wedi'i amlinellu o fewn y farn gyfreithiol, ni all y Cyngor fynd ati ar ei ben ei hun i ddarparu gofal nyrsio. Mae'n rhaid cael caniatâd y Bwrdd lechyd neu bod y Cyngor yn gweithredu mewn partneriaeth gyda'r Bwrdd lechyd.

4.8.2 Mae'r Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwr Corfforaethol wedi cyfarfod â Phrif Weithredwr y Bwrdd lechyd yn ogystal â Chyfarwyddwr Ardal Gorllewinol y Bwrdd lechyd er mwyn trafod yr achos dros newid. Rydym wedi derbyn cefnogaeth mewn egwyddor i'r newid ac, yn ddibynnol wrth gwrs ar achos busnes hyfyw a chefnogaeth y Bwrdd lechyd yn ffurfiol, mae'n ymddangos bod yr awydd i fwrw mlaen â'r datblygiad arloesol hwn gennym fel Cyngor ond hefyd fel Bwrdd lechyd.

4.8.3 Dyma nododd Prif Weithredwr y Bwrdd Iechyd, Jo Whitehead am y weledigaeth a'r cynllun:

Mae'r Bwrdd Iechyd yn awyddus iawn i gefnogi partneriaeth sector cyhoeddus arloesol gyda Chyngor Gwynedd a fyddai'n darparu lleoliadau nyrsio ar safle Penrhos ger Pwllheli.

Mae bregusder presennol y farchnad darparwyr gofal yng ngogledd Cymru mewn perthynas â'r ddarpariaeth nyrsio, yn ogystal â gofal cartref, yn destun pryder parhaus i'r Bwrdd Iechyd. Mae nifer cynyddol o gartrefi gofal dan fygythiad o gau wrth eu bod yn methu ag ymdopi a chostau cynyddol a diffyg staff sydd, yn ei dro, yn effeithio ar allu ein hysbytai aciwt a chymunedol i ryddhau cleifion sy'n barod i adael. Mae hyn yn arwain at gleifion yn aros yn yr ysbyty am gyfnod hirach nag y maent ei angen, llif cleifion is ac arosiadau hir am ambiwlans. O ystyried y risgiau hyn, mae'n flaenoriaeth allweddol i Lywodraeth Cymru a'r Bwrdd Iechyd a'i bartneriaid fynd i'r afael â'r straen hwn ar y gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol ar frys, gan edrych i geisio sefydlogi'r farchnad fregus hon.

Rydym eisoes yn cydweithio gyda Chyngor Gwynedd er mwyn edrych ar y posibilrwydd o ddarparu gofal nyrsio mewn partneriaeth sector cyhoeddus. Byddai datblygu model gofal nyrsio partneriaeth sector cyhoeddus cynaliadwy ar safle Penrhos ger Pwllheli yn gyfle gwyb i ddatblygu'r gwaith hwn ymhellach. Wrth gwrs, un o'r prif risgiau gydag unrhyw gynig newydd fydd staffio, ac felly rydym yn archwilio model gweithlu mwy hyblyg sy'n sicrhau ein bod yn darparu gwasanaeth o safon gyda deilliannau sicr ar gyfer ein poblogaeth.

5 CAMAU NESAF AC AMSERLEN

- 5.1 Pe byddai'r Cabinet yn cytuno bod achos dros newid ac yn cymeradwyo'r penderfyniad i fwrw ymlaen i gyflwyno Achos Busnes Amlinellol Strategol ar gyfer safle Penrhos, ynghyd ag unrhyw leoliad priodol arall, bwriedir gwneud hyn erbyn cyfarfod y Cabinet yn ystod hydref 2022.
- 5.2 Yn y cyfamser, byddai cost y datblygiad ar safle Penrhos, ynghyd â chostau adnewyddu neu ddatblygu cartrefi mewnol, yn cael eu cynnwys (heb ragfarn) ar restrau bidio grantiau perthnasol.
- 5.3 Byddai'r trefniadau ymgynghori perthnasol ar faterion cynllunio ar gyfer datblygiad Penrhos angen digwydd gan Gymdeithas Dai Clwyd Alyn fel perchnogion y safle yn unol â'r trefniadau arferol.
- 5.4 Byddai'r achos dros newid a'r bwriad yn cael eu trafod yn fwy ffurfiol gyda'r Arolygwyr (Arolygiaeth Gofal Cymru) a Gweinidogion y Llywodraeth er mwyn ceisio eu sêl bendith.
- 5.5 Yn ddarostyngiedig i benderfyniad y Cabinet yn yr hydref, ynghyd â chytundeb y Bwrdd Iechyd drwy eu trefniadau llywodraethu hwythau, byddai'r Cyngor yn bwrw ymlaen, ar y cyd gyda'r Bwrdd Iechyd, gyda datblygiad arloesol partneriaeth sector gyhoeddus ar safle Penrhos, gan anelu i ddechrau'r datblygiad cyn gynted â phosib, gan ddarparu amserlen fanwl i gyd-fynd â hynny.

6 BARN Y SWYDDOGION STATUDOL

Y Swyddog Monitro:

Rwyf wedi cael mewnbwn i'r adroddiad yma a'r cynllun a gallaf gadarnhau fod y materion cyfreithiol a ystyrir yn yr adroddiad yn adlewyrchiad priodol o'r sefyllfa. Fel y nodir bydd angen gwaith manylach o amgylch y cysyniad wrth i'r achos busnes manwl gael ei ddatblygu.

Swyddog Cyllid Statudol:

Y penderfyniad a geisir yw symud ymlaen i ddatblygu Achos Busnes Amlinellol Strategol. Nid oes gennyf wrthwynebiad i hyn, ac rwyf yn fodlon fod yr wybodaeth ariannol a'r risgiau sydd wedi eu hamlygu yn rhesymol ac yn adlewyrchiad teg o'r sefyllfa. Bydd datblygu Achos Busnes Amlinellol erbyn hydref 2022 yn orchwyl sylweddol mewn amser byr, a gallaf sicrhau'r Cabinet bydd swyddogion yr Adran Gyllid ar gael i gyfrannu i'r gwaith yn ôl y gofyn.